

EENE BIJDRAGE

TOT DE

voorgaande Kronijk, op het jaar 1566.

Ter opheldering der feiten die in de Kronijk van zuster Maria Luyten op het jaar 1566 voorkomen, in betrekking tot de mislukte pogingen der hervormers te Nederweert deelt pater A. Nieuwenhuizen, archivaris der PP. Minderbroeders te Weert, een paar bladzijden mede, getrokken uit het handschrift van zekeren pater Antonius a Lapide, guardiaan te Weert in 1619.

Ziehier wat P. Nieuwenhuizen ons over den levensloop van dezen eerbiedwaardigen man verhaalt.

»Pater Antonius van den Steen (Antonius a Lapide), aan wiens geschrift wij onderstaande bladzijden ontleend hebben, werd in 1617 vicaris, in April 1619 guardiaan van het Klooster der Minderbroeders te Weert, hetwelk hij drie jaren bestuurd heeft. Later was hij guardiaan te Mechelen. Te Maastricht stond hij aan het hoofd zijner broeders, tijdens de stad door Prijs Frederik Hendrik belegerd werd en er de pest woedde, derhalve in 1632, 1633; en die opgave doet ons denken, dat zijne verkiezing door het kapittel den 12ⁿ October 1631, te Mechelen gehouden, heeft plaats gehad, en dat hij te Maastricht overste geweest is tot in Januarij 1635. Te Thienen was hij biechtvader der Annuntiaten, toen die stad op den 9ⁿ Junij 1635 in de magt van de Hollanders en Franschen viel, wier woede zich op weerlooze schepselen bot vierde. Naauwelijks hadden de woestaards het Klooster der Annuntiaten ingebroken,

of zij vielen op pater van den Steen en zijn eerbiedwaardigen socius pater Dobbeleer aan, die in het Klooster de religieusen troostten en haer moed inspraken. Pater Dobbeleer stierf reeds den volgenden dag aan de wonden. Aan pater van den Steen bragten die barbaarsche trawanten der boosheid ook vele en zware wonden toe, en lieten hem vervolgens half dood liggen (1). Dé vrome man mogt nog niet de vreugde der hemelburgers gaan genieten; hij moest nog meer verdiensten op zijne levensbaan vergaaren. — In October 1641 werd hij biechtvader der Clarissen te Roermond, vervolgens woonde hij in het klooster te Weert. Hij stierf te Leuven den 1sten December 1646. — Pater van den Steen was een neef van den beroemden schriftuurverklaarder Cornelius a Lapide”.

Na kennis gemaakt te hebben met den schrijver van het handschrift, laten wij hier diens aantekeningen volgen over de »geuserije” te Nederweert in 1566 en den krachtigen weerstand, dien zijn oom en naamgenoot : Antonius a Lapide, destijds pastoor te Nederweert, daar tegen geboden heeft.

Anno 1579 obiit rev. dominus Antonius a Lapide, decanus et pastor in Nederweerd, (2)..... De hoc insigni viro seniores incolae pagi Nederweertensis, qui eum ante annos 40 viderant et noverant, mihi horum scriptori, ac ejusdem nepoti, retulerunt anno Domini 1619: quod dum Comitissa de Horne, uxor Philippi comitis de Horne (quem supra anno 1568 decollatum diximus jussu ducis Alban)

(1) Fremaut verhaalt in den *Geestelicken Palmboom*, VI (Gend, 1703), bl. 171, »ex Chron. Prov. Germ. Infer. :” van den Steene creeg 9. wonden in sijn hooft, 2 in den arm, was drie vingeren bij naer af gesneden, maar is nog genesen.

(2) Antonius a Lapide pastoor te Nederweert en landdeken van Weert, was geboortig van Overpelt in de Kempen. Hij studeerde te Leuven, waar hij in 1557 de negende plaats in de eerste linie der »licentiandi” bekleedde. Zie *Analectes pour servir à l'hist. eccl. de la Belgique* II. p. 310-311.

in quadam feria 2 Paschae rheda sua venisset in Nederweerd cum aliquot militibus castris et ministro haeretico, ipsa cum illo et armatis viris ecclesiam intravit sub Summa Missa, dum praefatus pastor Evangelium decantabat, jussitque suum praenominatum ministrum sclopeto armatum illico suggestum ascendere, et praedicare. Interea milites ecclesiae fores clausas tenebant, ne populus exire posset. Hunc violentum et absurdissimum agendi modum, licet tum ipse Dominus pastor, tum reliqui omnes praesentes aegerrime ferrent, prudenter tamen dissimulare et patienter tolerare a Domina sua temporali debuerunt, ne alioquin ex oppositione magna forte sanguinis effusio contingeret. Itaque impius minister... coepit linguam suam solvere et dicere in hunc modum: Amici auditores, hactenus sacerdotes et monachi (de papen en munniken) falsis et superstitiosis suis dogmatibus vos seduxerunt, ego nunc veni vos docere purum et verum verbum Dei. Hanc Catholicorum sacerdotum et religiosorum calumniam et execrabilem in Dei verbum blasphemiam rustici audientes, adeo commoti et intimo corde contristati et indignati fuerunt, ut, divino illos Spiritu perurgente, inceperint amare flere, et ejulare, et alta voce cantare spiritualem illam cantilenam, in paschali tempore a piis catholicis decantari solitam, quae talis est:

Christus is opgestangen, Hij is der Joden ontgangen,
Dus willen wij allegaer vrolijk zijn, Christus sal onser
allen trooster zijn. Kyrie eleyson.

Ipsi vero hunc versiculum mutant, (1) decantabant hoc modo:

Christus is opgestangen, Der duivel is op de stoel ge-
gangen, Dus moeten wij allegaer droevich zijn, Christus
wil onser allen trooster zijn. Kyrie eleyson.

Hoc modo boni rustici sacra paschali communionem refecti

(1) Zie S. AMPZING, *Beschrijvinge ende Lof der stad Haerlem*, bl. 182;
TH. SCHREVELIUS, *Harlemas*, bl. 95.

et confortati dictam cantionem prosequentes cum lacrymis, impediverunt ne impius concionator ulterius venenum suae falsae doctrinae effutire posset, et incoeptum sermonem abrumpere coegerunt. Quod videns Comitissa, rhedam suam ascendit, et cum ministro et militibus festinavit in Meyel; quo circa meridiem perveniens antequam populus ab ecclesia rediisset, ibidem absque impedimento pseudoministrum praedicare jussit.

Similia etiam in aliis pagis vicinis attentavit, nominatim in Boecholt, sed insigniter repulsa fuit; nam quidam zelosus vir, et in illo pago praecipuus, videns hominem saecularem suggestum ascendisse, dominum suum pastorem versus suggestum deduxit, et extrahens ministrum haereticum ex suggestu, dixit: Ubi est legitima missio tua? Deinde dixit ad pastorem: Ascende, Domine, tua enim sedes est, etc: Huic exinio zelo et a Deo inspiratae animositati, milites qui cum praedicante missi fuerant, non sunt ausi resistere nec aliquem tumultum excitare, sed cum murmure et indignatione recesserunt. Haec ego in mea pueritia audivi narrari ab amita mea, quae dum praedicta a suo parente fierent, praesens aderat.

De praefato autem domino Antonio a Lapide pastore Norderweertensi hoc est notandum, quod cum post discessum Comitissae et militum, videret populum valde consternatum et tristem, dixit: Aeque animo estote, redite huc post meridiem et audita refutabo, en in avita et orthodoxa fide catholica vos, Deo juvante, confortabo et confirmabo etc. Quia vero tam Comitissa quam milites eidem domino pastori imputabant, quod populus sub ministri concione cantasset, tantum in eum conceperunt odium, ut bonus pastor nunquam auderet deinceps intrare oppidum Werthense, nisi aliquot rusticorum armatorum consortio stipatus et munitus, donec tandem per ducem Albanum res mutarentur.

